

"Terakkiyatının mebde' ve müntehâsını işitmek..." ifadesini izah eder misiniz? Peygamber Efendimiz mi'raçtan sonra terakki etmemiş midir?..

"İşte böyle bir zâtın mevlid ve miracını dinlemek, yani terakkiyatının mebde' ve müntehâsını işitmek, yani tarihçe-i hayat-ı mâneviyesini bilmek, o zâtı kendine reis ve seyyid ve imam ve şefî telâkki eden mü'minlere ne kadar zevkli, fahirli, nurlu, neş'eli, hayırlı bir müsamere-i ulviye-i diniye olduğunu anla."(1)

"İnsan ahsen-i takvimde yaratıldığı ve ona gayet cami bir istidat verildiği için, esfel-i sâfilînden tâ âlâ-yı illiyyîne, ferşten tâ Arşa, zerreden tâ şemse kadar dizilmiş olan makamâta, merâtibe, derecâta, derekâta girebilir ve düşebilir bir meydan-ı imtihana atılmış, nihayetsiz sukut ve suûda giden iki yol onun önünde açılmış bir mucize-i kudret ve netice-i hilkat ve acube-i san'at olarak şu dünyaya gönderilmiştir..." (2)

Üstadımızın bu paragrafta da ifade ettiği gibi, imanda terakki etmekte münteha yoktur. Mi'rac hâdisesindeki münteha, imanda terakki etmede değil, yolculuk ve zaman/mekân mefhumunun müntehasıdır. Çünkü sidret'ül münteha yaratılış ağacının sonu demektir. Peygamber Efendimiz (asm) de mi'racta bu ağaca terakki ederek ağacın en sonuna ulaşmıştır. Bu ağacın sonundan geri döndüğünde, iman açısından kaldığı yerden terakki etmeye devam etmiştir, diye tevil edilebilir.

"Zât-ı Ahmediyyenin (a.s.m) merâtib-i kemâlatta seyr-ü sülûkünden ibaret" olan mirac, Resul-i Ekrem Efendimizin manen terakki yolculuğudur. Tabir-i caiz ise Hz. Peygamber (sav.), Mirac'a yükselirken bir çekirdek mesabesinde iken, manen öyle terakki etti ki, oradan batmanlarca meyve veren bir ağaç olarak geri döndü. Semavatın yedinci katına yükselerek, oradan felekleri, melekleri, cennet ve cehennemi seyretti.

Mirac mu'cizesi Resul-i Ekrem Efendimiz (sav.) Cenab-ı Hakk'ın yanındaki itibarının, izzetinin ve şerefine ne derece büyük olduğunun bir ifadesidir.

Şunu da ifade edelim ki; **"Sebeb olan işleyen gibidir"** kaidesine, bütün varlığın

---

yaratılış sebebi olan Resul-i Ekrem Efendimiz bütün ümmetinin ibadetlerinden hissedardır; onların ibadetlerin bir misli onun defterine yazılmaktadır. Dolayısıyla Resulullah Efendimizin manevî makamı her an artmaktadır.

Dipnotlar:

- (1) [bk. Mektubat, Yirmi Dördüncü Mektubun İkinci Zeyli.](#)
- (2) *bk.* [Sözler, Yirmi çnc Söz, İkinci Mebhas.](#)